

prof. dr hab. n. med.
Mieczysława Czerwionka – Szaflarska

Bydgoszcz 16.04.2021

**Recenzja
rozprawy doktorskiej lek. Łukasza Dembińskiego
doktoranta Rady Dyscypliny Nauk Medycznych
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
pt. „Ocena immunogenności szczepień ochronnych
u dzieci z nieswoistym zapaleniem jelit w trakcie
leczenia immunosupresyjnego”.**

Zaszczycona uchwałą Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z dnia 7.04.2021 roku o powołaniu mnie na recenzenta rozprawy lek. med. Łukasza Dembińskiego na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki medyczne przedstawiam swoją opinię o pracy.

Lek. med. Łukasz Dembiński jest specjalistą chorób dzieci i gastroenterologii dziecięcej.

Pracuje na etacie starszego asystenta w Oddziale Klinicznym Gastroenterologii, Żywienia Dzieci i Pediatrii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Jest współautorem 24 prac opublikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych z czego w 16 pracach jest pierwszym autorem (IF – 42,075, MEIN – 1098).

Przedstawiona mi do recenzji praca pt. „Ocena immunogenności szczepień ochronnych u dzieci z nieswoistym zapaleniem jelit w trakcie leczenia immunosupresyjnego” wykonana pod kierunkiem prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Aleksandry Banaszek jest cyklem 3. prac opublikowanych w medycznych czasopismach naukowych zagranicznych o łącznej punktacji IF – 7,682, MEIN – 270 dotyczących szczepień ochronnych przewlekle chorych dzieci i młodzieży na nieswoiste choroby zapalne jelit tj. chorobę Crohna i wrzodziejące zapalenie jelit.

Praca ma układ typowy dla tego typu opracowań i zawiera: wykaz publikacji stanowiących pracę doktorską, wykaz stosowanych skrótów, streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp, założenia i cel pracy, w monografii załączone są 3 prace oryginalne, w których doktorant Łukasz Dembiński jest pierwszym / wiodącym autorem tj.:

- Dembiński Ł., Dziekiewicz M., Banaszkiewicz A. Immune response to vaccination in children and young people with inflammatory bowel disease: a systematic review and meta – analysis. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2020; 71: 423 – 432.
- Dembiński Ł., Krzesiak E., Klincewicz B., Grzybowska – Chlebowczyk U., Demkow U., Banaszkiewicz A., Radzikowski A. Immunogenicity of diphtheria booster vaccination in adolescents with inflammatory bowel disease. *Pediatr Infect Dis. J.* 2020; 39: 244 – 246.
- Dembiński Ł., Stelmaszczyk – Emmel A., Sznurkowska K., Szlagatys – Sidorkiewicz A., Radzikowski A., Banaszkiewicz A. Immunogenicity of cholera vaccination in children with inflammatory bowel disease. *Hum Vaccin Immunother.* 2021: 1 – 7.

oraz podsumowanie i wnioski wynikające z prac. Do rozprawy dołączone są zgoda Komisji Bioetycznej oraz oświadczenie współautorów prac.

We wstępie przedstawionej do oceny pracy doktorskiej Autor słusznie podnosi, że dzieci i młodzi chorzy na przewlekłą chorobę jaką jest nieswoiste zapalenie jelit są bardziej narażeni na choroby zakaźne, którym można zapobiegać poprzez szczepienia ochronne.

U pacjentów z nieswoistymi zapaleniami jelit w wieku rozwojowym z powodu stosowania leczenia immunosupresyjnego odpowiedź poszczepienna może być słabsza i jak słusznie Autor pracy podnosi, że może być w tej grupie większa obawa o działania niepożądane.

Autor pracy doktorskiej przeprowadził systematyczny przegląd piśmiennictwa, który jest przedstawiony w pierwszej pracy opublikowanej w *J Pediatr Gastroenterol Nutr* w 2020 roku.

We wstępie do pracy Doktorant w sposób kompleksowy i wyczerpujący wprowadza czytającego nawet gastroenterologa dziecięcego w aktualne wiadomości na temat nieswoistych zapaleń u dzieci i młodzieży, a wiadomo leczących tę grupę wiekową, że obecnie terapia pacjentów pediatrycznych stanowi bardzo ważne / najważniejsze wyzwanie dla gastroenterologów dziecięcych. Autor wymienia aktualnie stosowane leki w nieswoistych zapaleniach jelit, które mogą wpłynąć na remisję choroby.

Jak słusznie Autor pracy uważa, pacjenci pediatryczni z nieswoistymi zapaleniami jelit leczeni immunosupresyjnie mają większe ryzyko zaburzeń odporności na zakażenia, mają także istotne w tych chorobach ryzyko niedożywienia i co za tym idzie niedobory pokarmowe.

Zapobieganiem chorobom infekcyjnym są szczepienia ochronne, ale w tej grupie chorych (leczenie immunosupresyjne i sama istota choroby autoimmunizacyjnej) może nie tylko niekorzystnie wpływać na odpowiedź poszczepienną, ale też może mieć wpływ na zaostrzenie aktywności choroby.

W tym aspekcie podjęcie przez Doktoranta tematu szczepień oceniających immunogenność u pacjentów z nieswoistymi zapaleniami jelit uważam za niezwykle ważny i bardzo istotny w gastroenterologii pediatrycznej.

Praca doktorska lek. med. Łukasza Dembińskiego cenionego w środowisku gastroenterologów dziecięcych jest oparta na spójnym tematycznie cyklu trzech publikacji (jw.) tj. systematycznego przeglądu piśmiennictwa oraz badań interwencyjnych (prace oryginalne), a jej celem była ocena immunogenności i bezpieczeństwa szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży z nieswoistymi zapaleniami jelit ze szczególnym uwzględnieniem wpływu leczenia immunosupresyjnego.

Jeśli chodzi o prace oryginalne to ich celem:

- pierwszej była ocena immunogenności i bezpieczeństwa dawki przypominającej szczepionki przeciwko błonicy u młodzieży z nieswoistymi zapaleniami jelit,
- a drugiej to ocena immunogenności i bezpieczeństwa doustnej szczepionki przeciwko cholercie u dzieci i młodzieży z nieswoistymi zapaleniami jelit.

Na podstawie systematycznego przeglądu piśmiennictwa Doktorant wykazał, że immunologiczna odpowiedź poszczepienna nie jest istotnie statystycznie niższa niż u dzieci zdrowych, nie stwierdzono również istotnego wpływu leczenia immunosupresyjnego na immunogenność szczepionek oraz, że szczepionki były dobrze tolerowane przez pacjentów pediatrycznych z nieswoistymi zapaleniami jelit.

Potwierdził to lek. med. Łukasz Dembiński w badaniach oceniających immunogenność przypominającej dawki przeciwko błonicy wykazując jej bezpieczeństwo oraz brak istotnej różnicy w odpowiedzi immunologicznej między pacjentami z nieswoistymi zapaleniami jelit i bez nieswoistego zapalenia jelit / ochronne nieco słabsze stężenie przeciwciał (93% versus 93% - 98%) uzyskali pacjenci z nieswoistymi zapaleniami jelit, ale to jest wysoki odsetek satysfakcjonującej odpowiedzi na szczepienie.

Tak samo badanie dotyczące immunogenności i bezpieczeństwa szczepienia przeciwko cholercie wykazało zbliżoną immunogenność od stosowanego leczenia chociaż odpowiedź immunologiczna chorych z nieswoistymi zapaleniami jelit była wyraźnie niższa w stosunku do uzyskanej u dzieci bez nieswoistego zapalenia jelit. Słusznie Autor podnosi, że taka odpowiedź może mieć związek z drogą podawania szczepionki. Wyniki tych badań przemawiają za korzystnym profilem bezpieczeństwa doustnej szczepionki przeciwko cholercie u pacjentów pediatrycznych z nieswoistymi zapaleniami jelit.

Doktorant podsumowując zarówno systematyczny przegląd piśmiennictwa jak i przeprowadzone badania stwierdził co jest cennym wnioskiem z pracy doktorskiej, że nie wykazano istotnego statystycznie wpływu leczenia immunosupresyjnego na odpowiedź poszczepienną u dzieci i młodzieży z nieswoistymi zapaleniami jelit. Wykazano również co jest niezwykle istotne, że szczepionki są bezpieczne dla pacjentów pediatrycznych z nieswoistym zapaleniem jelit. Bardzo ważny pod względem praktycznym jest wniosek, że pomimo niższej immunogenności szczepienia powinny być zalecane dla tej grupy pacjentów.

Podsumowanie.

Praca doktorska lek. med. Łukasza Dembińskiego jest bardzo dobrze zaplanowanym i zrealizowanym studium badawczym w oparciu o systematyczny przegląd piśmiennictwa autorstwa Doktoranta i wsp. ma wysoką wartość nie tylko poznawczą ale i praktyczną. Uzyskane wyniki badań są niezwykle cenne praktycznie w pracy gastroenterologów dziecięcych z pacjentami pediatrycznymi z nieswoistymi zapaleniami jelit.

Rozprawa przygotowana jest starannie, spełnia wszystkie wymagania dla tego typu opracowań.

Doktorant wykazał się bardzo dobrą znajomością wiedzy teoretycznej (systematyczny przegląd piśmiennictwa) z zakresu przedmiotu rozprawy.

Tak przygotowana praca lek. med. Łukasza Dembińskiego jest niewątpliwie również dużą zasługą promotora prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Aleksandry Banaszkiwicz.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 roku poz. 1669 z późn. zm.).

Zatem przedstawiam w pełni przekonana o wartości pracy doktorskiej wniosek do Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie lek. med. Łukasza Dembińskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego, a z uwagi na moją wysoką ocenę pracy i jej znaczącą wartość naukową jak również bardzo istotną wartość praktyczną w dziedzinie gastroenterologii dziecięcej wnioskuję o jej wyróżnienie.

prof. dr hab. n. med.
Mieczysława Czerwionka – Szaflarska